

การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นางสาวสิริรัตน์ สุคันชวณิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-883-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014300

i17922045

AN ANALYSIS OF FIGURE OF SPEECH IN THAI LITERATURE
APPEARED IN THAI TEXT-BOOKS AT THE LOWER SECONDARY
EDUCATION LEVEL

Miss Sirirat Sukantavanich

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Secondary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-883-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือ
เรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โดย

นางสาวสิริรัตน์ สุคันชวณิช

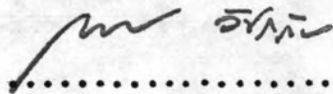
ภาควิชา

มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

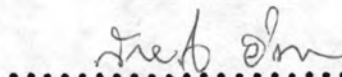
ศาสตราจารย์ ดร. สุจริต เพ็ญรชอบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรภักย์)

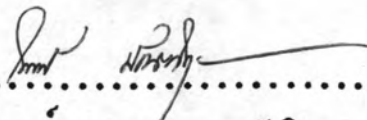
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สายใจ อินทร์ทรัพย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สุจริต เพ็ญรชอบ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กมลพร บัณฑิตยานนท์)

สิริรัตน์ สุคันธวิช : การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (AN ANALYSIS OF FIGURE OF SPEECH IN THAI
LITERATURE APPEARED IN THAI TEXT-BOOKS AT THE LOWER SECONDARY EDUCATION
LEVEL) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.สุจริต เทียรชอบ, 189 หน้า.

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัยคือทำการศึกษาวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งสิ้น 8 เรื่อง ประกอบไปด้วยวรรณคดีร้อยแก้ว 2 เรื่อง และวรรณคดี
ร้อยกรอง 6 เรื่อง ผู้วิจัยได้สร้างประเด็นการวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยขึ้นและให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแก้ไข แล้วนำมาวิเคราะห์ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีไทยตามประเด็นการ
วิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่สร้างขึ้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุด ในวรรณคดีไทยทั้ง 8 เรื่องนี้คือภาพพจน์แบบ
อุปมา คิดเป็นร้อยละ 28.61 รองลงมาคือภาพพจน์แบบการเล่นเสียงและจังหวะ และภาพพจน์แบบการใช้
คำซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.63 และ 14.16 ตามลำดับ

ภาควิชามัธยมศึกษา.....
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย.....
ปีการศึกษา2530.....

ลายมือชื่อนิติศสิริรัตน์ สุคันธวิช.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสิริรัตน์.....

๗

SIRIRAT SUKANTAVANICH : AN ANALYSIS OF FIGURE OF SPEECH IN THAI LITERATURE APPEARED IN THAI TEXT-BOOKS AT THE LOWER SECONDARY EDUCATION LEVEL. THESIS ADVISOR:PROF.DR.SUCHARIT PIENCHOB, 189 PP.

The purpose of this study was to analyze figure of speech in Thai literature appeared in Thai text-books at the lower secondary education level.

The process of this research was to study eight pieces of Thai literature consisted of 2 proses and 6 poetry appeared in Thai text-books at the lower secondary education level. The researcher then constructed the analytical items. These items was considered by 5 juries of expert. The researcher then analyzed the selected pieces of literature using the analytical items as criteria.

The resulted of this study showed that the most highly figure of speech found in 8 pieces of literature was Simile, at the percentage of 28.61, the next ones were Alliteration and Reduplication at the percentage of 15.63 and 14.16 repectively.

ภาควิชามัธยมศึกษา.....
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย.....
ปีการศึกษา2530.....

ลายมือชื่อนิสิตสิริรัตน์ สุคันธพันธ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสุชาร์ิต ปิณฑชอ.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์ ดร. สุธวิธ เพียรชอบ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งติดตามความคืบหน้าของงานวิจัยด้วยความเอาใจใส่ นอกจากนี้ รองศาสตราจารย์ สายใจ อินทร์พรหม อาจารย์ ดร. กมลพร บัณฑิตยานนท์ ยังกรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

และที่สำคัญคือผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. สิทธา พิณภูวกล อาจารย์ ดร. ศักดา ปั้นเหนงเพชร อาจารย์ศุภชัย แสงปัญญา อาจารย์สมาน บุญล้น และอาจารย์มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาจากราชการศาสตร์ศาสตร์เป็นจำนวนเงิน 18,000 บาท และได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 1,000 บาท จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณมารดาและเพื่อน ๆ ซึ่งให้กำลังใจ เสมอมาจนสำเร็จการศึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สิริวิทย์ สุคันชานิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 คำนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำจำกัดความในการวิจัย	7
2 เลกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความหมายของภาพพจน์	10
การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีไทย	10
ลักษณะและประเภทของภาพพจน์	13
งานวิจัยในประเทศ	29
งานวิจัยต่างประเทศ	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
การศึกษาค้นคว้า	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	166
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	166
	วิธีดำเนินการวิจัย	166
	สรุปผลการวิจัย	167
	อภิปรายผล	168
	ข้อเสนอแนะ	173
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	173
	บรรณานุกรม	174
	ภาคผนวก	181
	ประวัติผู้เขียน	189

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ ...	74
2	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีพบ ศรีสุวรรณกับสินสมุทร	86
3	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องราชาธิราช ตอนพลายประกายมาศ	100
4	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องพระร่วง	114
5	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานและ ว่าด้วยงานนักขัตฤกษ์	131
6	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่ง งานกับนางพิม	140
7	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องโคลงโลกนิติ	155
8	ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยเรื่องสามก๊ก ตอนจูลงฝ่าทัพรับเอาเตา	163
9	สรุปรวบรวมภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีไทยที่นำมาวิเคราะห์ ทั้งหมด	164